

10. การเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง (election) ถือเป็นวิธีการที่ดีที่สุดทางการเมืองในอันที่จะให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการปกครองประเทศตามวิถีทางในระบบประชาธิปไตยที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เนื่องจากแม้อำนาจอธิปไตยจะเป็นของประชาชน แต่ประชาชนทุกคนก็ไม่อาจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงในทุกกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง เพราะเหตุว่าจำนวนประชากรในแต่ละประเทศที่มีมากเกินไปจนจะดำเนินการตามระบบประชาธิปไตยโดยตรงได้ จึงต้องกำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนขึ้นจำนวนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่แทนประชาชนทั้งประเทศ โดยผู้แทนของประชาชนที่มาจากการเลือกตั้งสามารถกระทำการใด ๆ ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดได้อย่างเต็มที่ เพราะถือว่าการนั้นกระทำในนามของประชาชนทั้งประเทศ การให้มีการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนมาใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนในทางการเมืองการปกครองประเทศเช่นว่านี้ เรียกว่า “ประชาธิปไตยระบบผู้แทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อม” นั่นเอง

ปัจจุบัน ประเทศไทยกำหนดให้มีการเลือกตั้ง 2 ระดับ ได้แก่

1. การเลือกตั้งในระดับชาติ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น

1. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดโครงสร้างของรัฐสภาให้ประกอบด้วย 2 สภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สำหรับวุฒิสภานั้น ในช่วงเวลาที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และฉบับปี พุทธศักราช 2550 รัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับนี้ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาไว้โดยให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่เกี่ยวข้อง แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาไว้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับก่อนหน้า และได้กำหนดให้การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้งดังเช่นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ในปัจจุบันสมาชิกวุฒิสภาจึงไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนแต่อย่างใด

สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยจำนวนสมาชิก 500 คน โดยให้มาจกสมาชิก 2 ประเภท ได้แก่ (มาตรา 83 วรรคหนึ่ง)

1. สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 350 คน
2. สมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง (Party List) จำนวน 150 คน

อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง (มาตรา 99 วรรคหนึ่ง) และในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร จะมีการควบรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้ (มาตรา 99 วรรคสอง)

วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ 1 คน และผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิลงคะแนนได้คนละ 1 คะแนน โดยจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด หรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้

ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนสูงกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใด เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสมัครรับเลือกตั้ง การออกเสียงลงคะแนน การนับคะแนน การรวมคะแนน การประกาศผลการเลือกตั้ง และการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตาม พรบ. ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 85)

2. การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละจังหวัดพึงมีและการแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการดังนี้ (มาตรา 86)

1) ให้ใช้จำนวนราษฎรทั้งประเทศนำมาเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 350 คน จำนวนที่ได้รับให้ถือว่าเป็น “จำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน”

2) จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 1 คน โดยให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

3) จังหวัดใดมีราษฎรเกินจำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีก 1 คน “ทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์” จำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน

4) เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดแล้ว ถ้าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ครบ 350 คน จังหวัดใดมี “เศษที่เหลือ” จากการคำนวณตามข้อ 3) มากที่สุด ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก 1 คน และให้ใช้วิธีการนี้ในการคำนวณเพื่อเพิ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แก่จังหวัดที่มีเศษที่เหลือในลำดับรองลงมา จนครบจำนวน 350 คน

5) จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 1 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดนั้นพึงมี โดยต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องจัดให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

อนึ่ง หากมีการแบ่งเขตเลือกตั้งแบบเอาเปรียบกันทางการเมือง ที่เรียกว่า “Gerrymandering” ซึ่งเป็นการแบ่งเขตที่ทำให้พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งมีความได้เปรียบอย่างเกินสมควรจากการเลือกตั้งมากกว่าพรรคการเมืองอื่นที่ได้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งอาจส่งผลให้พรรคการเมืองที่ได้เปรียบนี้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเขตเลือกตั้งนั้นได้ง่ายดายมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ในการเลือกตั้งถ้าประชาชนส่วนใหญ่ไปลงคะแนนให้พรรค A. ในเขตเลือกตั้ง ก. อย่างท่วมท้น แต่ในเขตเลือกตั้ง ข. พรรค A. มีคะแนนพ่ายแพ้แก่พรรค B. ไม่มาก ส่วนในเขตเลือกตั้ง ค. พรรค A. มีคะแนนพ่ายแพ้แก่พรรค B. ขาดลอย กรณีนี้ทำให้พรรค B. มีจำนวน ส.ส. 2 คนและพรรค A. มีจำนวน ส.ส. 1

คน ดังนั้น ในการเลือกตั้งครั้งถัดไป หากมีการใช้วิธีการแบ่งเขตแบบ Gerrymandering คือ การเปลี่ยนเขตเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้ง ข. เพื่อช่วยเหลือให้พรรค A. สามารถชนะการเลือกตั้งพรรค B. ได้ เพราะการเลือกตั้งที่ผ่านมามีคะแนนห่างกันไม่มาก เช่นนี้ ย่อมทำให้ในการเลือกตั้งครั้งถัดไป พรรค A. จะมีจำนวน ส.ส. 2 คน และพรรค B. จะมีจำนวน ส.ส. 1 คน แทน อันเป็นผลจากการแบ่งเขตเลือกตั้งแบบเอาเปรียบนั่นเอง

3. ในการเลือกตั้งทั่วไป ให้พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแจ้งรายชื่อบุคคลซึ่งพรรคการเมืองนั้นมีมติว่าจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีไม่เกิน 3 รายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อบุคคลดังกล่าวให้ประชาชนทราบ (มาตรา 88)

4. เขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็น ส.ส. ในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ “จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่” และมีให้นับคะแนนที่ผู้สมัครแต่ละคนได้รับมารวาก่อนมาใช้คำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

5. พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้

บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจะต้องมีผู้สมัครไม่ซ้ำกันกับผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและไม่ซ้ำกันกับบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองอื่น

การจัดทำบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ต้องให้ “สมาชิกพรรคการเมือง” ทั่วประเทศมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง (มาตรา 90)

6. การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 91 ประกอบ พรบ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 128 ให้ดำเนินการดังนี้

1) ในกรณีที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งครบทุกเขตแล้ว ให้คำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อจะพึงได้รับ โดยวิธีการในการคำนวณในกรณีที่มีเศษ “ให้ใช้ทศนิยม 4 ตำแหน่ง”

2) นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง (คะแนนจาก ส.ส. เขตของแต่ละพรรคการเมือง)หารด้วย 500 อันเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด

3) นำผลลัพธ์ที่ได้ตามข้อ 2) ไปหารจำนวนคะแนนรวม ส.ส. แบ่งเขตทั้งประเทศที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับ จำนวนที่ได้ให้ถือเป็น “จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองพึงมี” ของแต่ละพรรคการเมือง

4) ให้นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองพึงมีตามข้อ 3) ลบด้วยจำนวน ส.ส. แบบแบ่งเขตที่พรรคการเมืองนั้นได้รับมาแล้วจากการเลือกตั้ง ผลลัพธ์ที่ได้ คือ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคการเมืองนั้นจะได้รับในเบื้องต้น

5) ถ้าพรรคการเมืองใดมีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. แบบแบ่งเขตเท่ากับหรือสูงกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตามข้อ 3) ให้พรรคการเมืองนั้นมี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะ ส.ส. แบบแบ่งเขตเท่านั้น ไม่มีสิทธิได้รับ ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อเพิ่มขึ้นอีก และให้นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อทั้งหมดไปจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองที่มีจำนวน ส.ส. แบบแบ่งเขตต่ำกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีตามข้อ 3) ตามอัตราส่วน แต่ต้องไม่มีผลให้พรรคการเมืองใด “ที่พึงมีสิทธิได้รับการจัดสรรจำนวน ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ” มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินจำนวนที่จะพึงมีของพรรคนั้นเช่นเดียวกัน (เมื่อพรรคการเมืองที่ได้เฉพาะ ส.ส. แบบแบ่งเขตเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่ต้องนำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อมาใช้อีก เพราะไม่ต้องเอาคะแนนแบบบัญชีรายชื่อมาลบจาก ส.ส. เขต ตามวิธีการในข้อ 4) อีกแล้ว เนื่องจากมีจำนวน ส.ส. ครบตามที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีแล้ว)

6) ในกรณีที่มีเศษจากการคำนวณ ให้จัดสรรจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจะได้รับให้ครบ 150 คน โดยจัดสรรให้พรรคการเมืองที่ได้ผลลัพธ์ตามข้อ 4) เป็นจำนวนเต็มก่อน หากยังไม่ครบ 150 คน ให้พรรคการเมืองที่มีเศษจากการคำนวณมากที่สุดได้รับการจัดสรรจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ “เพิ่มขึ้นอีก 1 คน” ตามลำดับจนครบ 150 คน ในกรณีที่มีเศษเท่ากันให้ดำเนินการตามข้อ 7)

7) ในการจัดสรรตามข้อ 6) กรณีที่เศษที่เหลือของแต่ละพรรคการเมืองเท่ากันจนทำให้ไม่สามารถจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้ครบจำนวน 150 คน ให้นำ “ค่าเฉลี่ยคะแนน” ของแต่ละพรรคการเมืองต่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมี 1 คนมาพิจารณา หากพรรคการเมืองใดมีค่าเฉลี่ยคะแนนของพรรคการเมืองต่อจำนวน ส.ส. ที่พึงมี 1 คน “มากกว่า” พรรคการเมืองอื่น ให้พรรคการเมืองนั้นมีสิทธิได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพิ่มขึ้นอีก 1 คน หากยังมีจำนวนค่าเฉลี่ยดังกล่าวเท่ากันอีก ให้ใช้วิธีจับสลาก

8) ในกรณีที่คำนวณตามข้อ 5) แล้วปรากฏว่าพรรคการเมืองทุกพรรคได้รับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อรวมกันแล้ว “เกิน” 150 คน ให้ดำเนินการคำนวณปรับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อใหม่ โดยคำนวณตาม “อัตราส่วน” ที่ทุกพรรคจะได้รับการจัดสรรจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อซึ่งเมื่อรวมแล้วไม่เกิน 150 คน โดยให้นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคการเมืองจะได้รับ “คูณด้วย 150” แล้ว “หารด้วยผลบวกของ 150 กับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่เกินจำนวน 150” และให้นำความในข้อ 6) มาใช้ในการคำนวณด้วย โดยอนุโลม

9) เมื่อได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองแล้ว ให้ผู้สมัครตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 107 บัญญัติให้

“วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกรวมจำนวน 200 คน ซึ่งมาจาก “การเลือกกันเอง” ของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้”

การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม การสมัครและรับสมัคร หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน และมาตรการอื่นใดที่จำเป็น เพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เป็นไปตาม พรบ. ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

การดำเนินการตามวรรคสอง ให้ดำเนินการตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยในระดับประเทศ”

อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 5 ปีนับแต่วันประกาศผลการเลือก และให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือก (มาตรา 109)

อนึ่ง ในวาระเริ่มแรกของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้อำนาจแก่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งตามบทเฉพาะกาล มาตรา 269 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกนี้เป็นการเฉพาะ (ส.ว. ชุดแรกมีจำนวน 250 คน ให้มาจกวิธีการสรรหา 3 ทาง ได้แก่ 1. คสช. คัดเลือก “ผู้แทนกลุ่ม” จากการจัดการเลือกของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 50 คน 2. คสช. คัดเลือก “บุคคลที่มีความเหมาะสม” จากการคัดเลือกของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 194 คน และ 3. สมาชิกวุฒิสภา “โดยตำแหน่ง” ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวม 6 คน)

3. การเลือกตั้งผู้แทนในระดับท้องถิ่นตามหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่มาตรา 249 ถึงมาตรา 254 เพื่อกำหนดหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามรูปแบบและวิธีการที่กฎหมายว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นบัญญัติไว้ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่

ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกัน 5 รูปแบบ คือ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ อบจ.
2. องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต.
3. เทศบาล
4. กรุงเทพมหานคร หรือ กทม.
5. เมืองพัทยา

หลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หมายความว่า (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2539 : 19)

1. ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมมีสิทธิที่จะปกครองตนเอง

2. ท้องถิ่นเมืองครุฑที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น
3. ท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองท้องถิ่นของตน
4. ท้องถิ่นมีอิสระในการที่จะวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่นด้วยตนเอง
5. ท้องถิ่นมีอิสระในทางการภาษีอากรและการเงินแห่งท้องถิ่นนั้น

อย่างไรก็ตาม แต่ละท้องถิ่นจะมีอิสระอย่างเด็ดขาดจากรัฐจนกลายเป็นรัฐอิสระขึ้นอีก รัฐหนึ่งไม่ได้ เพราะกระทบต่อการเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศไทย ซึ่งมีรูปของรัฐที่เป็นรัฐเดี่ยว (มาตรา 249)

วิธีการได้มาซึ่งผู้แทนระดับท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 252 บัญญัติว่า

“สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย”

สำหรับบทบัญญัติที่ใช้บังคับในการเลือกตั้งผู้แทนระดับท้องถิ่นปัจจุบัน ได้แก่ “พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562” ซึ่งเป็นกฎหมายกลางสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นด้วย